

Kurikan kaupungin
lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
2019-2020

Hyväksytty kaupungin valtuustossa pvm.

1. Johdanto

Lastensuojelulaki (417/2007 § 12) velvoittaa kuntia laatimaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi suunnitelman, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa. Myös Kurikassa on laadittu suunnitelma, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyy ja joka tämän jälkeen tarkistetaan kerran neljässä vuodessa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on otettava vuosittain huomioon kunnan talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta sekä heidän hyvinvointiaan edistävästä ja ongelmia ehkäisevästä toimista ja palveluista. Suunnitelmassa tulee olla kuvaus lastensuojelun tarpeesta kunnassa ja siihen varattavista voimavaroista, lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä sekä yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä. Asiakirjassa tulee olla myös kirjaus suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Kurikan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laadittiin vuoden 2018 aikana moniammatillisena yhteistyönä. Laadintaan osallistuivat Kurikan kaupungin ja JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän viranhaltijat. Asiakirjan kirjoittamisen ohjausryhmänä toimi kaupungin LAPE-työryhmä. Kaupungin sivistystoimen sekä peruspalvelukuntayhtymän perhepalveluiden yhteistyö on viime vuosien aikana tiivistynyt ja monipuolistunut merkittävästi. Kaikkia toimijoita yhdistää pyrkimys varhaiseen puuttumiseen sekä ennakoivaan ja ehkäisevään työotteeseen. Kuntalaisen terveyden edistäminen ja varhainen tukeminen on noussut keskeiseksi yhteiseksi tavoitteeksi. Lapsille, nuorille ja lapsiperheille pyritään saamaan yksilöllinen apu ja tuki oikea-aikaisesti matalalla kynnyksellä mahdollisimman varhain.

Kurikan kaupunki ja JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä tarjoavat kaupungissa asuville lapsille ja nuorille ja heidän perheilleen monenlaisia palveluja, joita on pyritty kehittämään asiakaslähtöisemmiksi ja kustannustehokkaammiksi. Näitä palveluja täydentää lukuisa joukko julkisia ja yksityisiä toimijoita ja järjestöjä, jotka ovat asettaneet yhtäläillä toimintansa tavoitteeksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen.

Lapsen huoltajilla on aina ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista, kasvatuksesta ja tasapainoisesta kehityksestä. Lastensuojelulaki velvoittaa kuitenkin lasten ja perheiden kanssa toimivia viranomaisia tukemaan huoltajia heidän kasvatustehtävässään, tarjoamaan tarpeellista apua riittävän ajoissa ja ohjaamaan tarvittaessa lastensuojelun palveluihin.

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on lain mukaan tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, varhaiskasvatuksessa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kouluissa ja varhaiskasvatuksessa on käytössä tuen tasot: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Myös perhepalveluissa on käytössä kolmiportaisuus: universaalit, tehostetut ja erityisen tuen intensiiviset palvelut.

Lapselle on lastensuojelulain mukaan hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla turvattava oikeus saada tietoa häntä koskevassa lastensuojeluasiassa ja mahdollisuus esittää siitä mielipiteensä. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin.

Kurikassa käytetään myös lasten oikeuksien sopimukseen perustuvaa lapsivaikutusten LAVA-arviointia kunnallisen päätöksenteon valmistelussa ainakin silloin, kun arvioidaan päätösvaihtoehtoilta olevan merkittävää vaikutusta lapsiin. Tällä tavoin toimien voidaan varmistua siitä, että lapsen oikeudet toteutuvat, kun voidaan ennakoida lapsiin kohdistuvien päätösten haittoja ja hyötyjä.

Nuorisolaissa (1285/2016) on säädetty toimenpiteistä, joilla osaltaan edistetään nuorten hyvinvointia. Kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja –toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Lakiin perustuen kunnassa tulee olla myös ohjaus- ja palveluverkosto tai yhteistyöryhmä, joka kehittää monialaista yhteistyötä. Nuorisolaissa on säädetty niin ikään etsivästä nuorisotyöstä, nuorten työpajatoiminnasta ja nuorisovaltuustoista.

2. Nykytilan kuvausta:

Lasten ja nuorten hyvinvointia koordinoi Kurikassa LAPE-työryhmä, joka koostuu sivistystoimen, vapaa-aikatoimen, perhekeskuspalveluiden ja seurakunnan nimetyistä edustajista. Työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. Ryhmän tehtävänä on johtamiskulttuurin kehittäminen verkostomaisella työotteella, monialaisen toiminnan kehittäminen, työmuotojen seuranta ja kehittäminen, osaamisen lisääminen, muiden toimijoiden huomioiminen palveluverkostossa ja osallisuuden kokemuksen tuovan palvelukulttuurin kehittäminen.

Kurikan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman pohjana on käytetty hallituksen kärkihankkeen lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa. LAPE-työryhmä on nostanut tästä muutosohjelmasta keskeisiksi tavoitteiksi

1. tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä kaverisuhteiden tukemisen
2. hyvinvointia tukevan vapaa-ajantoiminnan ja tasapuolisten harrastusmahdollisuuksien edistämisen
3. matalan kynnyksen palveluiden verkostoimisen
4. näyttöön perustuvan varhaisen tuen, hoidon ja vanhemmuustaitojen työkalupakin luomisen
5. päätösten lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönottamisen
6. lasten hyvinvoinnin seurannan tietopohjan vahvistamisen

Kaupunginvaltuustolle tuodaan vuosittain tiedoksi hyvinvointikertomus, joka sisältää kuvauksen myös lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Hyvinvointikertomukseen kerätään tietoa kouluterveyskyselystä, TEAviisarista sekä kuntalaisista tietoa keräävistä tilastoista ja

muista paikallisista mittareista. Kuntalaisten hyvinvoinnin tilaan liittyvät huolet nousevat tästä tilastollisesta tiedosta.

Hyvänä koettuun elämänlaatuun ja osallisuuden kokemukseen vaikuttavat monipuoliset harrastusmahdollisuudet, ystävät ja sosiaaliset suhteet ikäkaudesta riippumatta. Kouluterveyskysely vahvistaa nuorten ystävyys-suhteiden puuttumiseen liittyvän huolen. Kouluverkkoselvityksen valmistelua varten toteutetun lapsivaikutusten arvioinnin kyselytulos osoitti sosiaalisten suhteiden yllättävänkin voimakkaan painoarvon lasten hyvinvoinnille. Esikoululaiset ja perusopetuksen 1-6 –luokkalaiset pitivät kavereita tärkeimpänä tekijänä koulunkäyntinsä sujuvuudelle.

Elämänlaatuun vaikuttavat keskeisesti myös terveelliset elämäntavat. Huolena on lasten ja nuorten lisääntynyt ylipaino ja liikunnan vähyys. Liikunnan tuoma hyvinvointi ja virkeys on tärkeää sekä lapsen ja nuoren kasvulle ja kehitykselle, mutta myös perheiden kokemalle yhdessäololle. Lasten ja nuorten kokonaishyvinvointiin vaikuttaa myös terveellinen ravinto ja riittävä uni. Perheen hyvinvointi on edellytys lapsen ja nuoren hyvinvoinnille. Kouluterveyskyselyn mukaan nuorten oma kokemus terveydentilastaan on heikentynyt. Huolta aiheuttavat etenkin masennus, ahdistuneisuuden häiriöt ja fyysinen kunto. Elämänlaatu ja elämän merkityksellisyyden kokemus on kuitenkin aina yksilöstä riippuvainen.

Kouluterveyskyselyn perusteella humalahakuinen alkoholinkäyttö ja tupakanpolto on vähentynyt, mutta huoli muiden päihteiden käytöstä on vastaavasti huolestuttavasti lisääntynyt. Huolena on myös se, että nuorten suhtautuminen huumeisiin on muuttunut myönteisemmäksi.

Perheissä työ ja toimeentulo määrittävät osaltaan kunkin perheen hyvinvointia. Lapsiperheiden pienituloisuusaste on Kurikassa vertailukuntia korkeampi. Tästä aiheutuu huoli lapsiperheiden arjessa selviytymisestä ja haasteiden kasautumisen riskistä. Suurin osa perheistä voi Kurikassakin hyvin. Kuilu hyvinvoivien ja haasteellisemmassa elämäntilanteessa olevien perheiden välillä on kuitenkin kasvanut.

Turvallinen toiminta- ja kasvuympäristö on lapsen ja nuoren elämässä tärkeä perusta. Lasten ja nuorten oirehdinta ja käytöspulmat ovat kuitenkin huolestuttavasti lisääntyneet. Oirehinnan takana onkin erilaisia syitä. Tilanteissa, joissa peruspalvelut eivät tahdo riittää, syntyy liian pitkiä odotusaikoja erityispalveluihin. Turvallisuuteen vaikuttavista yksittäisistä asioista koulukiusaaminen on kouluterveyskyselyn mukaan vähentynyt, mutta ei kuitenkaan kokonaan poistunut.

3. Kehittämistarpeet

Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena

Tavoite	Nykytila	Toimenpiteet
Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä kaverisuhteiden tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> -oppilashuoltotyö - kiusaamisen ehkäisy ja puuttumisen malli käytössä kaikissa kouluissa - hyvien vuorovaikutus- ja kaveritaitojen vahvistamisen suunnitelma varhaiskasvatuksessa - kasvattajien ja opettajien monipuoliset pedagogiset menetelmät tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen - kasvattajien ja opettajien koulutus - neuropsykiatrisen osaamisen lisääminen 	<ul style="list-style-type: none"> - koulutuksen jatkaminen - nepsy-valmennuksen systemaattisempi toteuttaminen -käytössä olevien toimintamallien ylläpitäminen ja vahvistaminen perustoiminnoissa
Hyvinvointia tukevan vapaa-ajan toiminnan ja tasapuolisen harrastusmahdollisuuksien edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> -elintapaohjaus lapsiperheille ja nuorille - Ilo kasvaa liikkuen -ohjelmassa mukana oleminen (Liikkuva koulu ja Liikkuva varhaiskasvatus –hankkeet) - kulttuurin opetussuunnitelma KOPS käytössä varhaiskasvatuksessa ja kouluissa -Neuvokas perhe –ohjelman toteuttaminen - maksuttomat salivuorot alle 18-vuotiaille -Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan tukeminen -Ohjaamon neuvontapalvelu nuorille -nuorten liikuntakortti, jonka avulla voi kokeilla eri lajeja -koulujen loma-aikoina tarjottava vapaa-aikatoiminta -nuorisotalotoiminta kaikissa kuntakeskuksissa 	<ul style="list-style-type: none"> -matalan kynnyksen harrastustoiminnan lisääminen yhteistyössä seurojen, yhdistysten ja koulujen kanssa -Liikkuva opiskelu –hanke

Perhekeskustoiminnan kehittäminen

Tavoite	Nykytila	Toimenpiteet
Matalan kynnyksen palveluiden verkostoituminen	<p>-perhekeskustoimintamallin kehittäminen JIK ky:n ja kaupungin yhteistyöllä</p> <p>-perheiden palvelujen keskittäminen perhekeskuksiin sekä jalkautuvat palvelut koteihin ja toimipisteisiin</p> <p>-sähköiset palvelut osittain käytössä</p> <p>-monitoimijaiset aluetiimit neuvola- ja alakouluikäisten lasten perheiden varhaisen tuen organisoimiseksi</p> <p>-Ohjaamo-toiminnan neuvontapalvelu alle 30 vuotiaille nuorille</p> <p>- avoin varhaiskasvatus Sopevassa</p> <p>-eri kulttuuritaustaisten perheiden palvelujen hajanaisuus</p> <p>- moniammatillisten tiimien verkostomainen yhteistyö (esim. aluetiimi, lasten kuntoutustyöryhmä, kuntotiimi, nuorisopsykiatrian konsultaatiotiimi, systeemisen lastensuojelun tiimi, koulun psykososiaalisen tuen ryhmä)</p> <p>-verkostokonsulttitoiminnan käynnistyminen</p> <p>-eroauttamisen riittämättömät, hajanaiset ja</p>	<p>-JIK alueen perhekeskustoimintamallin kehittämissuunnitelman mukaiset toimenpiteet mm. perhekeskuskoordinaattorin toimen perustaminen</p> <p>-perhekeskuksen rakentaminen</p> <p>-verkostomaisen perhekeskustoiminnan vahvistaminen, esim. jalkautuminen kouluille ja varhaiskasvatukseen sekä vammaispalveluihin</p> <p>-sähköisten palvelujen kehittäminen</p> <p>-kaupungin ja JIK ky:n verkkosivujen synkronointi</p> <p>-perhekeskuksen aluetiimityön vakiinnuttaminen ja nivominen muihin palveluihin, mm. aikuissosiaalityö ja vammaispalvelut</p> <p>-perheiden palvelujen useammat ammattiryhmät mukaan Ohjaamo-toimintaan</p> <p>-kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen THL:n kriteerien mukaisesti yhteistyössä perheiden, järjestöjen ja seurakuntien kanssa</p> <p>-palvelujen kartoitus ja arviointi</p> <p>-kotouttamislain mukaisten palvelujen organisointi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa</p> <p>-erilaisten moniammatillisten tiimien palveluvalikon selkiyttäminen ja perheiden osallisuuden lisääminen</p> <p>-lastenpsykiatrian konsultaatiotiimin käynnistäminen</p> <p>-verkostokonsulttitoiminnan laajentaminen kouluttamalla lisää verkostokonsultteja</p> <p>-eroauttamisen suunnitelman laatiminen ja toteuttaminen</p>

	hankalasti saavutettavat palvelut	
Näyttöön perustuvan varhaisen tuen, hoidon ja vanhemmuustaitojen työkalupakki	<p><i>Tuen kolmiportainen malli</i></p> <p>Peruspalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> -Neuvokas Perhe –materiaalin käyttäminen -Ilo kasvaa liikkuen – ohjelmassa mukana oleminen - puheeksioton malli käyttäminen <p>Varhainen tuki</p> <ul style="list-style-type: none"> -vanhempien ohjaus voimaperhemallin mukaisesti -Ihmeelliset vuodet – toimintamallin vanhempien ohjaus ryhmätoimintana ja varhaiskasvatuksen ryhmänohjauksena - verkostokonsulttitoiminta - neuropsykiatrisen koulutuksen järjestäminen JIK ky:n ja kaupungin yhteistyönä -Lapset puheeksi - kouluttajakoulutus alkanut <p>Eriytynen tuki</p> <ul style="list-style-type: none"> -systeeminen lastensuojelumalli käytössä 	<ul style="list-style-type: none"> -samansuuntainen tutkimustietoon perustuva ohjaus eri toimijoilla -toimintamallien vahvistaminen ja kehittäminen -toimintamallin vakiinnuttaminen ja sisällön laajentaminen -kasvatusmallin vakiinnuttaminen ja toiminnan yhteensovittaminen -verkostokonsulttitoiminnan laajentaminen -nepsy-valmentajien kouluttaminen -alueellisen hoitopolun paikallisesta soveltamisesta sopiminen - Lapset puheeksi -menetelmään kouluttaminen ja käyttöön ottaminen -systeemisen ajattelun laajentaminen ja kehittäminen koko perheiden palveluihin

Toimintakulttuurin muutos

Tavoite	Nykytila	Toimenpiteet
Päätösten lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotto	-osittain käytössä	-tarpeiden mukainen koulutus
Lasten hyvinvoinnin seurannan tietopohjan vahvistaminen	-runsas tiedon kerääminen -puutteellinen tiedon analysointi ja hyödyntäminen	-yhteiset rakenteet tiedon analysointiin ja hyödyntämiseen
Yhteiseen toimintakulttuuriin kasvaminen	-yhteiset kehittämispäivät ja koulutukset -Kurikan Lape-työryhmän säännölliset kokoukset	-Lape-toimintakulttuurimuutos -oppaan paikallinen soveltaminen

Eriarvoistumiskehityksen hidastaminen

Tavoite	Nykytila	Toimenpiteet
Lapsiperheiden talouden hallinnan parantaminen	-taloudellisten tukijärjestelmien pirstaleisuus ja puutteellisuus -sosiaalipalvelujen toimiva yhteistyö	-perheiden taloudellisen ohjauksen ja tuen organisointi ja vahvistaminen, esim. tukihenkilöiden kouluttaminen ja toiminnan organisointi - taloudellisen osaamisen lisääminen kaikissa peruspalveluissa
Koulutuspolkujen takaaminen kaikille	-Kaikki kouluun –hanke	-yhtenäiset poissaoloihin puuttumisen rajat alakouluille
Terveelliset elintavat	-Elintapaohjaus -hanke -Neuvokas perhe -toiminta	-liikunnan lisääminen yksilöohjauksen avulla -materiaalin käyttäminen

4. Suunnitelman päätöksenteko ja seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan Kurikan Lape-työryhmässä, jolta se menee päätettäväksi kaupunginvaltuustoon kerran valtuustokaudessa sivistyslautakunnan ja kaupunginhallituksen kautta. Suunnitelma viedään tiedoksi JIK ky:n johtokunnalle. Lape-työryhmä seuraa hyvinvointisuunnitelman toteutumista ajantasaisesti päivittämällä sen vuosittain.

